

Det är viktigt att du kompletterar folderns råd med utbildning i Första hjälpen/Hjärt-lungräddning med vägledning vid elskada.

Läs mer i SS-EN 50110-1 och AFS 1999:7.

Vägledning – vid elskada

CHECKLISTA

- Bryt ALLTID strömmen eller dra bort den skadade från strömförande föremål.
- Tänk på din egen säkerhet, berör inte bar hud.
- Dra i den skadades kläder eller använd något föremål emellan dig och den skadade.
- Kontakta alltid sjukvården även om olyckan inte verkar så allvarlig.
- Berätta för vårdpersonalen att det är EN OLYCKA ORSAKAD AV EL.

I foldern får du exempel på hur du kan förebygga elskador, när elolyckor kan inträffa och vad du kan göra om en elolycka inträffar.

Foldern innehåller även fallstudier.

FALLSKADA

- Arbete på stege är bara tillåtet för kortvariga arbeten, till exempel vid byte av enstaka lysrör.
- Vid elinstallationsarbeten ska godkänd stege användas (AFS 2004:3).
- Om man faller från hög höjd kan man skada nacke och rygg.
- Flytta den skadade ENDAST om det är nödvändigt.
- Berätta för vårdpersonalen att det är en olycka orsakad av el.

– **RING 112 – TILLKALLA HJÄLP.**

BRYT STRÖMMEN

OM DU INTE KAN BRYTA STRÖMMEN:

- Dra bort den skadade från spänningen.
- Tänk på din egen säkerhet – rör inte bar hud om den skadade sitter fast.
- Dra i den skadades kläder eller använd ett föremål mellan dig och den skadade och dra bort honom/henne.

– **RING 112 – TILLKALLA HJÄLP.**

FRILEDNING

- Gå inte nära en nedfallen ledning.
- Rör inte den skadade innan strömmen är frånkopplad.
- En nedfallen ledning kan leda ström i marken på flera meters avstånd.
- Ledningen kan utlösa en ljusbåge.
- Strömmen från en nedfallen ledning kan slå över i luften.

– **RING 112 – TILLKALLA HJÄLP.**

A photograph showing a male technician in profile, wearing a blue and black uniform, working on an electrical panel. A bright, intense light arc is visible, emanating from the panel, illustrating the hazard of light arcs. The technician is looking towards the panel. The background shows the interior of an electrical cabinet with various components and wiring.

LJUSBÅGSSKADOR

- Släck brand i hår och kläder med brandfilt eller vatten.
- Ögon som utsätts för bländning från en ljusbåge kan svida.
- Doppa kompresser i svalt vatten och lägg på ögonen för att lindra.
- Ta inte av kläder som täcker skadan.
- Kyl skadan med svalt vatten tills ambulansen kommer.
- För ut den skadade i luften.

– **RING 112 – TILLKALLA HJÄLP.**

BYT TILL CEE-DON

Använd enbart CEE-märkta kopplingsdon för att ansluta maskinen – byt ut gamla SEMKO 17-don.

TÄNK PÅ DIN EGEN SÄKERHET

- BRYT STRÖMMEN
  - Dra bort den skadade från spänningen.
  - Rör inte bar hud om den skadade sitter fast.
  - Dra i den skadades kläder eller använd ett föremål mellan dig och den skadade och dra bort honom/henne.
- **RING 112 – TILLKALLA HJÄLP.**

Vid risk för ljusbåge använd enbart skyddsklassade arbetskläder som är:

- flamsäkra,
- ljusbågstestade.

Använd hjälm när det behövs.

Använd värmebeständiga arbetsskor med tåhätta i stål.

SKYDDSKLÄDER

Exempel på verkliga elolyckor

Elolycka i transformatorstation

En ny 20 kV högspänningskabel skulle kopplas in till en befintlig stolptransformator. Två montörer fäste de tre slacklinorna från en skylift med isolerad korg medan en montör övervakade arbetet från marken. Under arbetets gång användes isolerstångsmetoden och barhandsmetod. När montörerna anslöt den mittersta slacken lossnade klämman från huvudlinjen och den ena montören hamnade i strömkretsen mot kabeln och utsattes för strömgenomgång. Han fördes med ambulans till sjukhus. Efter olyckan har den skadade haft besvär med muskelsmärter, liknande träningsvärk samt domningar i armarna.

Elolycka på metallstege

En elektriker arbetade med elinstallationsarbete i ett garage i en verkstadsfastighet för att ansluta en ledning från två lysrörsarmaturer i taket till en kopplingsdosa. Gruppledningen till kopplingsdosan var provisoriskt ansluten via en sladdvinda. Då elektrikern skulle koppla in tändtråden i ledning till takarmaturerna ställde han sig på en metallstege som var lutad mot en plåtvägg och utsattes för strömgenomgång. Han avled av skadorna.

Elolycka vid vedklyvning

Vid olyckstillfället användes ett sladdställ för att ansluta ett transportband för ved. Transportbandets anslutningskabel hade ett isolationsfel som medförde att säkringen utlöstes beroende på hur man vände stickproppen när bandet anslöts till ett uttag. Skyddsledarkontakterna hade troligen därför bockats undan i ett av sladdvindans uttag och när mannen anslöt bandet till sladdstället blev metallhöljet spänningsförande utan att säkringen löste ut. När olyckan inträffade hade mannen kontakt med vänstra benet till bandets hölje och ryggen mot metallstativet på den skyddsjordade vedklyven. Mannen avled av strömgenomgången.

Arbetsolycka

En driftingenjör skulle sätta fast tre säkringar i en ny nätstation. Eftersom han inte hade någon säkringstång med sig försökte han att med händerna sätta fast den första säkringen. Han stod på knä när ett överslag uppstod mellan den spänningsförande säkringshållaren och hans vänstra handled. Han utsattes för strömgenomgång och omkom.

Arbetsolycka

En reparatör skulle reparera en bulkvagn på en rangerbangård. Vagnen var tillfälligt placerad på ett elektrifierat stickspår. Reparatören klättrade upp för att undersöka vagnen. Han kom då för nära den spänningsförande kontaktledningen (15 kV) och träffades av en ljusbåge. Han brändes av ljusbågen och avled av skadorna.

Kontakta alltid sjukvården även om olyckan inte verkar så allvarlig.

Anmäl alltid olyckan till din chef eller skyddsombud som ska rapportera vidare.

Om/när en elolycka inträffar

UTBILDNING I FÖRSTA HJÄLPEN

Det är viktigt att du kompletterar folderns råd med utbildning i Första hjälpen/Hjärt-lungräddning med vägledning vid elskada. Utbildning och folderns råd är en del av lagstiftningens krav. Läs mer i SS-EN 50110-1 och AFS 1999:7.

I foldern får du exempel på hur du kan förebygga elskador, när elolyckor kan inträffa och vad du kan göra om en elolycka inträffar.

Foldern innehåller även fallstudier.

Beställ foldern Vägledning vid elskada på www.elsakerhetsverket.se

Foldern är framtagen i samarbete mellan

Drottninggatan 92, Box 1371
111 93 Stockholm
Tel 08-508 905 00, Fax 08-508 905 01
www.elsakerhetsverket.se

Rosenlundsgatan 40, Box 17 537
118 91 Stockholm, Tel 08-762 75 00
www.eio.se

101 53 Stockholm
Tel 08-677 25 00, Fax 08-677 25 06
www.svenskenergi.se

Svenska Röda Korset, Huvudkontoret
Box 17563, Hornsgatan 54,
118 91 Stockholm,
Tel 08-452 46 00, Fax 08-452 46 01
www.redcross.se/forstahjalpen